

Instytut Pamięci Narodowej - Archiwum

<https://archiwum.ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/50428,Prezes-IPN-wznowienie-wspolpracy-z-Ukraina-wymaga-speelnienia-kilku-warunkow.html>
15.03.2026, 02:47

Prezes IPN: wznowienie współpracy z Ukrainą wymaga spełnienia kilku warunków

Wznowienie współpracy z ukraińskim IPN umożliwi spełnienie przez Ukraińców kilku warunków, m.in. odblokowanie ekshumacji i opublikowanie dorobku Polsko-Ukraińskiego Forum Historyków - poinformował 12 kwietnia 2018 PAP prezes IPN Jarosław Szarek. Ukraina zwróciła się do Polski o wznowienie współpracy Instytutów Pamięci Narodowej, resortów kultury oraz komisji międzyrządowych, zajmujących się kwestiami historycznymi. W środę takie oświadczenie złożył wicepremier Ukrainy Pawło Rozenko.

- Instytut Pamięci Narodowej jest gotowy do współpracy, ale warunkiem jest umożliwienie przeprowadzenia ekshumacji szczątków naszych rodaków na Ukrainie i ich godne upamiętnienie (...). Na razie padły słowa, ale słowa to jest za mało. Za deklaracjami muszą iść czyny - powiedział PAP Szarek. Przypomniął przy tym, że ukraiński IPN nie jest podmiotem, który ma kompetencje do wydawania zgody na przeprowadzenie ekshumacji przez polskich specjalistów.

Kolejnym warunkiem wznowienia współpracy - jak mówił Szarek - będzie wspólne opublikowanie dorobku z dotychczasowych spotkań Polsko-Ukraińskiego Forum Historyków. Prace tego forum, na którym spotykali się naukowcy z obu krajów, są obecnie zawieszone.

- Uznaliśmy, że zawieszamy współpracę, ale jesteśmy gotowi podjąć kolejne spotkania z badaczami ukraińskimi, jeżeli najpierw opublikujemy po polsku i po ukraińsku referaty, które w ramach tego forum do tej pory zostały wygłoszone - poinformował Szarek.

- Do dzisiaj jednak ze strony ukraińskiej nie dostaliśmy tekstów autorów ukraińskich, choć jesteśmy je w stanie wydrukować - zaznaczył. Dodał też, że polski IPN czeka „na realne propozycje”.

„Ukraina zablokowała poszukiwania i upamiętnianie polskich ofiar”

Prezes IPN zapewnił jednocześnie, że dla Instytutu badanie relacji polsko-ukraińskich zawsze było bardzo ważne. Przypomniął przy tym, że w stosunkach obu krajów - w kontekście historycznym - punktem najbardziej spornym pozostaje nadal sprawa zbrodni wołyńsko-galicyjskiej.

- Doszło do takiej sytuacji, że ta współpraca - jeśli chodzi o poszukiwania i upamiętnienia polskich ofiar - przez stronę ukraińską została zupełnie zablokowana - mówił Szarek. Zwrócił jednak uwagę, że sprawa ta nie dotyczy tylko ofiar OUN-UPA, ale także np. żołnierzy I Brygady Legionów dowodzonych przez Józefa Piłsudskiego, którzy w lipcu 1916 r. polegli w bitwie pod

Kostiuchnówką.

Specjaliści z Biura Poszukiwań i Identyfikacji IPN zamierzali również ekshumować w miejscowości Tynne szczątki żołnierzy Korpusu Ochrony Pogranicza, którzy zginęli w walce z Sowietami po 17 września 1939 r., oraz żołnierzy Wojska Polskiego, którzy zginęli w obronie Lwowa.

Porozumienie z ukraińskimi Archiwami

Mimo trudności we współpracy z Ukrainą w sprawie ekshumacji i upamiętnień prezes IPN zwrócił uwagę także na pozytywne przykłady współpracy z Ukrainą, m.in. z jej archiwami. Pod koniec marca br. IPN zawarł porozumienia z Państwowymi Archiwami Obwodowymi – w Odessie, Winnicy i Chmielnickim na Ukrainie, które przewidują udostępnienie polskim archiwistom tysięcy dokumentów dot. zbrodni NKWD popełnionej na Polakach w latach 1937–38 w Związku Sowieckim.

Między Warszawą i Kijowem od wiosny 2017 r. trwa spór wokół zakazu poszukiwań i ekshumacji szczątków polskich ofiar wojen i konfliktów na terytorium Ukrainy, wprowadzonego przez ukraiński IPN. Zakaz został wydany po zdemontowaniu pomnika UPA w Hruszowicach na Podkarpaciu i wcześniejszych przypadkach niszczenia upamiętnień ukraińskich na terytorium Polski.

Podczas grudniowej wizyty prezydenta Andrzeja Dudy w Charkowie i jego rozmów z prezydentem Petrem Poroszenką ustalono, że uregulowaniem tej sytuacji zajmie się polsko-ukraińska komisja ds. historycznych z wicepremierami Rozenką i Glińskim na czele.

W lutym odbyło się w Warszawie spotkanie Glińskiego i Rozenki. MKiDN napisało następnie w komunikacie, że potrzebna jest kontynuacja rozmów w celu stworzenia warunków do prowadzenia prac poszukiwawczych i ekshumacyjnych oraz legalizacji upamiętnień na terytorium Ukrainy i Polski.

Po spotkaniu Kancelaria Prezydenta Andrzeja Dudy wyraziła „głębokie rozczarowanie wynikiem rozmów między wicepremierami Ukrainy i Polski”.

Kancelaria premiera poinformowała, że premier Mateusz Morawiecki w trakcie rozmowy z prezydentem Ukrainy sprzeciwił się próbom – niedającego się niczym uzasadnić – zakazania przez władze ukraińskie poszukiwań, ekshumacji i godnego pochówku polskich ofiar.

28 marca w trakcie rozmowy telefonicznej z premierem Ukrainy Wołodymyrem Hrojsmanem premier Morawiecki powiedział, że liczy, iż Kijów uchyli moratorium na poszukiwanie i ekshumację szczątków polskich ofiar wojen i represji.

„W odpowiedzi premier Wołodmyr Hrojsman stwierdził, że powinniśmy wspólnie przeciwdziałać prowokacjom, wymierzonym w nasze wzajemne relacje” – informowała wówczas KPRM. (PAP)